

ПІДРОЗДІЛИ ДІЗНАННЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Мешковой К.О.,

*ад'юнкта кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
Orcid: 000 0003 3341 5811*

Мешковой К. О. Підрозділи дізнання органів Національної поліції України.

В статті висвітлено тлумачення основних понять, проведено аналіз чинного законодавства, що регулює питання досліджуваної теми, здійснено всебічне дослідження функцій підрозділів дізнання Національної поліції України, як загалом так і в індивідуальному порядку, а також досліджено дані аспекти на базі законодавства України в період сьогодення.

Під час вивчення функціонування підрозділів дізнання органів Національної поліції України, було встановлено, що сфера діяльності даних підрозділів здійснюється в межах чинного законодавства України, а саме знаходиться чітко відображення функцій. Встановлено, що низка окремих таких функцій дає можливість позитивно досягати встановлених цілей.

01 липня 2020 року набрав чинності Закон № 2617-VIII, яким внесено системні зміни до законодавства якими було запроваджено інститут кримінального проступку. З цього моменту кримінальні правопорушення поділяються на злочини та кримінальні проступки, а виняткове право на розслідування кримінальних правопорушень поряд зі слідчими отримали дізнавачі у формі дізнання, що має особливий (спрощений) характер.

Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України досудове розслідування кримінальних правопорушень здійснюється у формі досудового слідства та дізнання.

Як впливає із змісту статті 215 КПК України, досудове розслідування злочинів здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків – у формі дізнання в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом.

У відповідності до частини третьої статті 38 КПК України дізнання здійснюють, підрозділи дізнання або уповноважені особи інших підрозділів: органів Національної поліції; органів безпеки; органів Бюро економічної безпеки України; органів Державного бюро розслідувань; Національного антикорупційного бюро України.

Ключові слова: дізнання, орган, підрозділи дізнання, дізнавач, Національна поліція України, функції, працівники, проступок, кримінально-процесуальний, функція, функціонування.

Meshkovi K. O. Investigation units of the National Police of Ukraine.

The article covers the interpretation of basic concepts, analyzes the current legislation governing the research topic, conducts a comprehensive study of the functions of the National Police of Ukraine, both in general and individually, and examines these aspects on the basis of Ukrainian legislation today.

During the study of the functioning of the inquiry units of the National Police of Ukraine, it was found that the scope of these units is carried out within the current legislation of Ukraine, namely there is a clear reflection of the functions. It is established that a number of such functions allow to positively achieve the set goals.

On July 1, 2020, Law № 2617-VIII entered into force, which introduced systematic changes to the legislation which introduced the institution of criminal offense. From that moment on, criminal offenses are divided into crimes and misdemeanors, and the exclusive right to investigate criminal offenses, along with investigators, was granted to investigators in the form of an inquiry that has a special (simplified) nature.

According to the Criminal Procedure Code of Ukraine, pre-trial investigation of criminal offenses is carried out in the form of pre-trial investigation and inquiry.

As follows from the content of Article 215 of the CPC of Ukraine, pre-trial investigation of crimes is carried out in the form of pre-trial investigation, and criminal offenses – in the form of inquiry in the manner prescribed by the Criminal Procedure Code.

In accordance with the third part of Article 38 of the CPC of Ukraine, inquiries are carried out by inquiry divisions or authorized persons of other divisions: bodies of the National Police; security agencies; bodies of the Bureau of Economic Security of Ukraine; bodies of the State Bureau of Investigation; National Anti-Corruption Bureau of Ukraine.

Key words: inquiry, body, subdivisions of inquiry, investigator, National Police of Ukraine, functions, employees, misdemeanor, criminal procedure, function, functioning.

Постановка проблеми. Ефективність діяльності будь-якого підрозділу обумовлюється наявними базовими елементами, котрі регулюють його діяльність, а також забезпечують формування основу завдань та визначають кінцеву ціль. Якщо взяти за увагу те, що українці обрали своїм шляхом європейську інтеграцію, то даний момент зумовлює необхідність створення всіх умов для забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Права і свободи людини та громадянина є головною складовою будь-якої держави, а їх зміст та спрямованість слугують кінцевою метою, досягнення котрої свідчить про становлення правової державності. Але нажаль рівень злочинності, який на сьогоднішній день має прогресивний характер потребує певної реакції з боку наукової спільноти. Серед органів правопорядку в нашій державі не так давно було відтворено підрозділи дізнання в Національній поліції України, котрі відіграють найголовнішу роль, адже основа протиправних посягань, що здійснюється особами в повсякденному житті, в першу чергу підпадає під категорію кримінальних проступків, розслідування котрих і є головним завданням працівників підрозділів дізнання.

Стан дослідження теми. Дослідженням даних понять та тем займалися ряд науковців, серед яких варто відмітити: В.Д. Гончаренко, Ю. Шемшученка, О.Д. Святоцький, А. Колодія, В.О. Рум'янцев, А.А. Солдатенко, К. Христенко та інші.

Нажаль питання визначення організаційних засад, котрі в свою чергу формують спрямованість розвитку та напрямок функціонування даного органу, в період сьогодення не знайшли достатнього рівня висвітлення в працях науковців.

Мета статті полягає в проведенні аналізу функціонування підрозділів дізнання органів Національної поліції України, як на загальному рівні так і в вигляді окремих функцій, а також підставі аналізу думок провідних учених, нормативно-правового забезпечення у зазначеній галузі, а також сформованої практики функціонування відповідного підрозділу сформувані основні наукові положення щодо оптимізації та доповнення організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. Питання організації діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України, що являється основою здійснення досудового розслідування кримінальних проступків та забезпеченні прав і свобод людини та громадянина, поставало в початкових дослідженнях учених й відображалось ще з часів функціонування дізнання у системі МВС України.

Відповідно до чинного законодавства України підрозділи дізнання є структурними підрозділами центрального органу управління поліції, її територіальних органів – головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві (далі – ГУНП), територіальних (відокремлених) підрозділів ГУНП (далі – територіальні підрозділи поліції).

Підрозділами дізнання є:

- Управління дізнання Національної поліції України (далі – Управління дізнання);
- відділи (сектори) дізнання ГУНП;
- відділи (сектори) дізнання територіальних (відокремлених) підрозділів поліції (далі – відділи (сектори) дізнання територіальних підрозділів поліції).

В період сьогодення управління дізнання Національної поліції України являється органом, котрий уповноважений на розслідування кримінальних проступків та здійснює забезпечення прав й свобод людини та громадянина і також виконання інших обов'язків, що покладено на нього Кримінальним процесуальним кодексом нашої держави.

Функції підрозділів дізнання НП України являється їхнім орієнтиром, що визначає спрямованість завдань, саме в зв'язку з цим їх дослідження являється досить важливим у межах аналізу організаційно-правових засад функціонування певного інституту. В свою чергу, понятійно-категоріальний

апарат досліджуваного питання насичений кількістю термінів, без роз'яснення котрих неможливим є подальше проведення дослідження даного напрямку. В зв'язку з цим перед аналізом нормативно-правового підґрунтя, котре забезпечує діяльність підрозділів дізнання Національної поліції, провести аналіз поняття функцій та з'ясувати шляхи їх застосування в даному питанні.

Як зазначено в філософських довідкових джерелах, функція є досить багатозначним терміном, що передбачає таке відношення між елементами, за якого зміна одного обумовлює зміну іншого [1]. Це дає основу запевнити про взаємообумовленість сутності функцій в їх сучасному розумінні з завданнями, на реалізацію котрих вони спрямовані.

Проте, на думку О. Проневич та А. Крищенко, функція являє собою роботу кого– або чого-небудь, обов'язок, певне коло діяльності когось чи чогось; призначення, роль чого-небудь чи, схоже за змістом – діяльність, роль об'єкта в межах певної системи; роль, значення (призначення) чого-небудь [2, с. 121–128; 3].

Отжі, в межах проаналізованих інтерпретацій згначення функцій в контексті організаційно-правового забезпечення підрозділів дізнання Національної поліції і в межах адміністративно-правової науки варто відмітити, що дані визначення є взаємообумовленими з поставленими завданнями окремими видами адміністративної і процесуальної діяльності. Сутність функцій, як елементу організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України полягає в тому, що їх наявність та нормативна визначеність у організаційно-розпорядчих актах надає змогу виявити, в чому суть функціонування даного підрозділу, встановлює основні елементи та напрями його функціонування, зкерує його маутній розвиток, надає змогу виявляти ймовірні помилки в функціонуванні і розробляти методи їх усунення.

Отже, висвітлена вище інформація дає підстави для аргументації судження про регульовальну сутність функцій як елементу організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції нашої держави, адже, відіграючи саме дану роль, вони в повній мірі забезпечують роботу даного органу.

– Також є наявна нормативно-правова основа, що й визначає безпосередньо перелік зазначених елементів організаційних засад. Проведемо аналіз окремих функцій, котрі, являються найбільш визначальними в питанні організації роботи підрозділів дізнання. Отже, до головних функцій відповідно до Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України віднесено, наприклад, здійснення аналізу практики досудового розслідування, а також організації та результатів діяльності дізнавачів, винесення на базі цього пропозицій котрі спрямовані на підвищення ефективності діяльності підрозділів [4]. Дана організаційно-правова діяльність надасть можливість більш ефективно відстежувати позитивні і негативні тенденції у системі досудового розслідування кримінальних проступків та за можливості давати об'єктивні і зважені пропозиції з приводу оптимізації роботи відповідної інституції. Вжиття заходів з покращення якості дізнання та дотримання їх строків також являється однією з функцій відповідно до законодавства нашої держави.

Науковці наголошують на тому, що дотримання процесуальних строків являється показником додержання законності у кримінальному судочинстві, а також, що учасники процесу мають необхідність тільки у одному – в тому, щоб їх негаразди було вирішено як найшвидше [5].

Водночас варто звернути увагу на те, що пропорційним повинні бути співвідношення швидкості і також якості досудового розслідування кримінальних проступків. Наведена функція, що носить підґрунтя в нормативно-правових актах, є однією з найбільш основоположних, а на її відтворення спрямовано, зокрема, і положення Кримінального процесуального кодексу. Вивчення та узагальнення позитивного досвіду дізнання, упровадження його до практики підрозділів дізнання, розроблення сучасних методів розслідування деяких видів кримінальних проступків [4] є логічно необхідністю, котра належить до організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції, адже без стабільної оптимізації діючих процесів розслідування кримінальних проступків стратегічну діяльність даного підрозділу неможна уявити можливим.

В. Образцов відмітив, що методика розслідування злочинів вивчає закономірні особливості виникнення інформації про подію, котра сталася, і осіб, котрі її вчинили. На базі цих знань та закономірностей об'єктивної реальності вона розробляє узагальнені положення розподілу і окремі методики [6, с. 27].

Досить важливим елементом організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України, передбаченим в чинному законодавстві, доволі доцільними є: забезпечення

підбору, а також розстановки та виховання кадрів для підрозділів дізнання, підвищення їх кваліфікації і професійної майстерності [4].

Це являється однією з найважливіших і серйозних функцій в контексті визначення організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України, адже саме формування кадрового потенціалу, будучи складним та багатокомпонентним процесом, являється базою ефективної роботи абсолютно всіх співробітників відповідного органу та водночас є гарантією системного та безперервного розвитку як кожної особистості у його складі, так і підрозділу у цілому [7].

Висновки. Отже, як висновок даної статті, варто зазначити, функціями в контексті організаційного забезпечення підрозділів дізнання Національної поліції України є взаємообумовлені з оставленими завданнями окремі види адміністративної та процесуальної діяльності.

Аналіз практики досудового розслідування кримінальних проступків, організації та результатів діяльності дізнавачів, унесення на основі цього в установленому порядку пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності підрозділів дізнання як функція підрозділів дізнання можуть бути реалізовані у спосіб системного здійснення індивідуального оцінювання роботи дізнавача, шляхом рейтингування, з урахуванням усіх об'єктивних та суб'єктивних факторів.

Забезпечення підбору, розстановки і виховання кадрів для підрозділів дізнання, підвищення їх кваліфікації та професійної майстерності слугує підґрунтям для подальшого розвитку інституції дізнання в Україні як органу, що уповноважений на здійснення досудового розслідування кримінальних проступків, і відображується у розробленні програм навчання, курсів з підвищення кваліфікації та професійної майстерності, а також тренінгів, семінарів, практикумів та створенні інших форматів і алгоритмів навчання дізнавачів та осіб, уповноважених на дізнання у Національній поліції України. Подальші наукові дослідження пропонується провести щодо поглиблення теоретико-правового аналізу сутності та змісту функцій підрозділів дізнання.

Список використаних джерел:

1. Радлов Е. Л. Філософський словник логіки, психології, етики, естетики та історії філософії. *Брокгауз-Ефрон*. 1911. URL: <https://runivers.ru/bookreader/book18690/%20/#page/1/mode/1up> (дата звернення: 04.02.2022)
2. Крищенко А. Є. Завдання та функції Національної поліції як учасника адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. *Наукovij visni Nacional'noi akademii vnutrisnih sprav*. 2017. № 2 (103).
3. Проневич О. С. Функції поліції (міліції): нормативно-доктринальна інтерпретація. URL: <http://radnuk.info/statti/565-pranoohor/14779-2011-01-19-02-35-05.html> (дата звернення: 04.02.2022).
4. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України (зареєстр.у Міністерстві юстиції України 03.06.2020 р. за № 491/34774) : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20.05.2020 р. № 405.
5. Христенко К. М. Строки досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2018_Hrustenko.pdf (дата звернення: 04.02.2022).
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 7-ме вид., переробл. та допов. Київ : Юрид. думка, 2010.1288 с.
7. М. Ю. Романов. Функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України: до питання визначення функцій як елементу організаційних засад. *Честь і закон*. 2021 №3(78) URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:sKf9yYpo6UQJ:chiz.nangu.edu.ua/article/download/244558/242399+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 04.02.2022).